

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ - ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

UDC80 (82)

ISSN 1857-7059

ГОДИШЕН ЗБОРНИК

2018

YEARBOOK

2018

ГОДИНА 9
БРОЈ 12

VOLUME IX
NO 12

GOCE DELCEV UNIVERSITY - STIP
FACULTY OF PHILOLOGY

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

ГОДИШЕН ЗБОРНИК
2018
YEARBOOK

ГОДИНА 9
БР. 12

VOLUME IX
NO 12

GOCE DELCEV UNIVERSITY – STIP
FACULTY OF PHILOLOGY

ГОДИШЕН ЗБОРНИК ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

За издавачот:

вонр. проф. Драгана Кузмановска

Издавачки совет

проф. д-р Блажо Боев

проф. д-р Лилјана Колева-Гудева

проф. д-р Виолета Димова

вонр. проф. Драгана Кузмановска

проф. д-р Луси Караниколова -Чочоровска

проф. д-р Светлана Јакимовска

доц. д-р Ева Горѓиевска

Редакциски одбор

- проф. д-р Ралф Хајмрат – Универзитет од Малта, Малта
проф. д-р Нецати Демир – Универзитет од Гази, Турција
проф. д-р Ридван Цанин – Универзитет од Едрене, Турција
проф. д-р Стана Смиљковиќ – Универзитет од Ниш, Србија
проф. д-р Тан Ван Тон Та – Универзитет Париз Ест, Франција
проф. д-р Карин Руке Бритен – Универзитет Париз 7 - Дени Дидро, Франција
проф. д-р Роналд Шејфер – Универзитет од Пенсилванија, САД
проф. д-р Кристина Кона – Хеленски Американски Универзитет, Грција
проф. д-р Златко Крамариќ – Универзитет Јосип Јурај Штросмаер, Хрватска
проф. д-р Борјана Просев-Оливер – Универзитет во Загреб, Хрватска
проф. д-р Татјана Ѓуришиќ-Бекановиќ – Универзитет на Црна Гора, Црна Гора
проф. д-р Рајка Глушица – Универзитет на Црна Гора, Црна Гора
доц. д-р Марија Тодорова – Баптистички Универзитет од Хонг Конг, Кина
доц. д-р Зоран Поповски – Институт за образование на Хонг Конг, Кина
проф. д-р Елена Андонова – Универзитет „Неофит Рилски“, Бугарија
м-р Диана Мистреану – Универзитет од Луксембург, Луксембург
проф. д-р Зузана Буракова – Универзитет „Павол Јозев Сафарик“, Словачка
доц. д-р Наташа Поповиќ – Универзитет во Нови Сад, Србија
проф. д-р Светлана Јакимовска, доц. д-р Марија Кукубајска, проф. д-р Луси
Караниколова-Чочоровска, доц. д-р Ева Горѓиевска, проф. д-р Махмут Челик,
проф. д-р Јованка Денкова, доц. д-р Даринка Маролова, доц. д-р Весна Коцева, виш
лектор м-р Снежана Кирова, лектор м-р Наталија Поп-Зариева, лектор м-р Надица
Негриевска, лектор м-р Марија Крстева

Главен уредник

проф. д-р Светлана Јакимовска

Одговорен уредник

доц. д-р Ева Горѓиевска

Јазично уредување

Лилјана Јовановска

(македонски јазик)

лектор м-р Биљана Петковска, лектор м-р Крсте Илиев, лектор м-р Драган Донеv
(англиски јазик)

Техничко уредување

Славе Димитров, Благој Михов

Редакција и администрација

Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип

Филолошки факултет

ул. „Крсте Мисирков“ 10-А п. факс 201, 2000 Штип Р. Македонија

**YEARBOOK
FACULTY OF PHILOLOGY**

For the publisher:

Ass. Prof. Dragana Kuzmanovska, PhD

Editorial board

Prof. Blazo Boev, PhD

Prof. Liljana Koleva-Gudeva, PhD

Prof. Violeta Dimova, PhD

Ass. Prof. Dragana Kuzmanovska, PhD

Prof. Lusi Karanikolova-Cocorovska, PhD

Prof. Svetlana Jakimovska, PhD

Ass. Prof. Eva Gjorgjievska

Editorial staff

Prof. Ralf Heimrath, PhD — University of Malta, Malta

Prof. Necati Demir, PhD— University of Gazi, Turkey

Prof. Ridvan Canım, PhD— University of Edrene, Turkey

Prof. Stana Smiljkovic, PhD— University of Nis, Serbia

Prof. Thanh-Vân Ton-That, PhD— University Paris Est, France

Prof. Karine Rouquet-Brutin PhD — University Paris 7 – Denis Diderot, France

Prof. Ronald Shafer— University of Pennsylvania, USA

Prof. Christina Kkona, PhD— Hellenic American University, Greece

Prof. Zlatko Kramaric, PhD— University Josip Juraj Strosmaer, Croatia

Prof. Borjana Prosev – Oliver, PhD— University of Zagreb, Croatia

Prof. Tatjana Gurisik- Bekanovic, PhD— University of Montenegro, Montenegro

Prof. Rajka Glusica, PhD— University of Montenegro, Montenegro

Ass. Prof. Marija Todorova, PhD— Baptist University of Hong Kong, China

Ass. Prof. Zoran Popovski, PhD— Institute of education, Hong Kong, China

Prof. Elena Andonova, PhD— University Neoflt Rilski, Bulgaria

Diana Mistreanu, MA— University of Luxemburg, Luxemburg

Prof. Zuzana Barakova, PhD— University Pavol Joseph Safarik, Slovakia

Ass. Prof. Natasa Popovik, PhD— University of Novi Sad, Serbia

Prof. Svetlana Jakimovska, PhD, Ass. Prof. Marija Kukubajska, PhD, Prof. Lusi Karanikolova-Cocorovska, PhD, Ass. Prof. Eva Gjorgjievska, PhD, Prof. Mahmut Celik, PhD, Prof. Jovanka Denkova, PhD, Ass. Prof. Darinka Marolova, PhD, Ass. Prof. Vesna Koceva, PhD, lecturer Snezana Kirova, MA, lecturer Natalija Pop-Zarieva, MA, lecturer Nadica Negrievska, MA, lecturer Marija Krsteva, MA

Editor in chief

Prof. Svetlana Jakimovska, PhD

Managing editor

Ass. Prof. Eva Gjorgjievska, PhD

Language editor

Liljana Jovanovska

(Macedonian language)

lecturer Biljana Petkovska, lecturer Krste Iliev, lecturer Dragan Donev

(English language)

Technical editor

Slave Dimitrov, Blagoj Mihov

Address of editorial office

Goce Delchev University

Faculty of Philology

Krste Misirkov b.b., PO box 201 2000 Stip, Republic of Macedonia

СОДРЖИНА CONTENTS

----- ЈАЗИК

Марија Леонтиќ

ГРАМАТИЧКАТА КАТЕГОРИЈА ПАДЕЖ ВО ТУРСКИОТ
ЈАЗИК И НЕГОВО ПРЕДАВАЊЕ ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК

Marija Leontik

THE CASES IN TURKISH LANGUAGE AND THEIR TRANSLATION

EQUIVALENTS IN MACEDONIAN LANGUAGE 9

Марија Соколова

АСОЦИЈАТИВНОТО ПОЛЕ НА СТИМУЛУСОТ ГЛУП ВО
АСОЦИЈАТИВНИТЕ РЕЧНИЦИ НА МАКЕДОНСКИОТ, СРПСКИОТ,
БУГАРСКИОТ И РУСКИОТ ЈАЗИК

Marija Sokolova

THE ASSOCIATIVE FIELD OF THE STIMULUS STUPID IN THE
ASSOCIATIVE DICTIONARIES OF THE MACEDONIAN, SERBIAN,
BULGARIAN AND RUSSIAN LANGUAGES

..... 17

----- КНИЖЕВНОСТ

Krste Iliev, Natalija Pop Zarieva, Dragan Donev

SOME COMMON TRAITS SHARED BY ENGLISH RENAISSANCE

REVENGE TRAGEDIES 25

Славчо Ковилоски

КНИЖЕВНОТО И ИСТОРИСКОТО ЗА СИРМА ВОЈВОДА

Slavcho Koviloski

THE LITERARY AND HISTORICAL WORKS ABOUT SIRMA VOIVODA 33

Ранко Младеноски

РАСКАЗИ НА ЕТГАР КЕРЕТ НА МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК

Ranko Mladenoski

STORIES BY ETGAR KERET IN MACEDONIAN 43

Ева Ѓорѓиевска

РАЗВОЈНИТЕ ФАЗИ НА СРЕДНОВЕКОВНАТА ИТАЛИЈАНСКА ПОЕЗИЈА

Eva Gjorgjievska

THE DEVELOPMENT OF THE ITALIAN MIDDLE AGES POETRY 49

Фатмире Вејсели

ИНТЕРСУБЈЕКТИВНА АНАЛИЗА ВО ДРАМАТА НА
МАРИЛУИЗЕ ФЛАЈСЕР „ЧИСТИЛИШТЕ ВО ИНГОЛШТАТ“

Fatmire Vejseli

INTER-SUBJECTIVE ANALYSIS BETWEEN MOTHER AND SON

IN MARILUISE FLEISSER'S PLAY: THE PURGATORY IN INGOLSTADT 57

Krste Iliev, Natalija Pop Zarieva, Dragan Donev

ATTITUDES TO POETRY IN THE ANTIQUITY AND TO DRAMATIC

POETRY IN RENAISSANCE ENGLAND 65

Ивана Котева, Махмут Челик

ДОАЈЕНОТ НА ТУРСКАТА КНИЖЕВНОСТ ВО МАКЕДОНИЈА
– ИЛХАМИ ЕМИН

Ivana Koteva, Mahmut Celik

THE DOYEN OF TURKISH LITERATURE IN REPUBLIC OF
MACEDONIA- ILHAMI EMIN .....

75

----- МЕТОДИКА

Biljana Ivanova, Snezana Kirova, Dragana Kuzmanovska, Marica Tasevska

INVESTIGATION OF INSTRUMENTAL AND INTEGRATIVE MOTIVATION OF
LEARNING SECOND/FOREIGN LANGUAGE IN MACEDONIA .....

85

Марија Тодорова

МНОГУЈАЗИЧЕН НАСТАВНИК

Marija Todorova

MULTILINGUAL TEACHER .....

95

Марица Тасевска

МЕСТОТО И УЛОГА НА ВЕШТИНАТА ЗБОРУВАЊЕ НИЗ
НАСТАВНИТЕ МЕТОДИ

Marica Tasevska

THE PLACE AND THE ROLE OF THE SPEAKING SKILL IN
THE METHODS OF TEACHING .....

101

Марица Тасевска, Адријана Хаџи-Николова, Драган Донеv
МОТИВАЦИЈАТА КАКО КЛУЧЕН ФАКТОР ЗА ИЗУЧУВАЊЕ
НА ГЕРМАНСКИОТ ЈАЗИК КАЈ УЧЕНИЦИТЕ ОД
СРЕДНО ГИМНАЗИСКО ОБРАЗОВАНИЕ

Marica Tasevska, Adrijana Hadzi-Nikolova, Dragan Donev

MOTIVATION AS A KEY FACTOR FOR LEARNING GERMAN
LANGUAGE BY THE STUDENTS OF HIGH SCHOOL .....

109

----- ПРЕВЕДУВАЊЕ

Даринка Маролова

КУЛТУРНОСПЕЦИФИЧНИ ФЕНОМЕНИ ВО

ИНТЕРЛИНГВАЛНАТА КОМУНИКАЦИЈА

(ГЕРМАНСКИ–МАКЕДОНСКИ, МАКЕДОНСКИ–ГЕРМАНСКИ)

Darinka Marolova

CULTURE-SPECIFIC FENOMENA IN THE INTERLINGUAL COUNICATION

(GERMAN-MACEDONIAN, MACEDONIAN-GERMAN) .....

119

Драган Донеv, Марица Тасевска, Крсте Илиев

ВЛИЈАНИЕТО НА КУЛТУРОЛОШКИТЕ ОСОБЕНОСТИ ВРЗ

ПРОЦЕСОТ НА ПРЕВЕДУВАЊЕ

Dragan Donev, Marica Tasevska, Krste Iliev

CULTURAL IMPLICATIONS IN THE PROCESS OF TRANSLATION .....

129

----- *КУЛТУРА*

Marija Krsteva, Dragan Donev, Krste Plev
NEW MEDIA CONTENT – MEME 135

----- *ПРИКАЗИ*

Људмил Спасов, Ирина Петровска
„АКАДЕМСКО ПИШУВАЊЕ 1“ ОД АВТОРКИТЕ ВИОЛЕТА
ЈАНУШЕВА И БИСЕРА К. СТОЈЧЕВСКА 141

ГРАМАТИЧКАТА КАТЕГОРИЈА ПАДЕЖ ВО ТУРСКИОТ ЈАЗИК И НЕГОВО ПРЕДАВАЊЕ ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК

Марија Леонтиќ¹

¹Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип
marija.leontik@ugd.edu.mk

Апстракт: Современиот турски јазик ги има следните падежи: номинатив, генитив, акузатив, датив, локатив, аблатив, инструментал и екватив. Овој труд ќе ги анализира падежите во турскиот и во македонскиот јазик и ќе ги утврди нивните сличности и разлики.

Клучни зборови: *турски, македонски, падежи.*

THE CASES IN TURKISH LANGUAGE AND THEIR TRANSLATION EQUIVALENTS IN MACEDONIAN LANGUAGE

Marija Leontik¹

¹Faculty of Philology, Goce Delcev University, Stip, Macedonia
marija.leontik@ugd.edu.mk

Abstract: The modern Turkish language has these cases: nominative, genitive, accusative, dative, locative, ablative, instrumental and equative. This paper will provide a contrastive analysis of the Turkish and Macedonian cases and will offer an account of their similarities and differences.

Key words: *Turkish language, Macedonian language, cases.*

1. Дефинирање на граматичката категорија падеж

Грамматичката категорија падеж (тур. isim durumları) според традиционалната дефиниција за поимот падеж, во турскиот јазик е типична за именките и заменките, а во македонскиот јазик се јавува кај заменките. Традиционално под падеж се подразбира менлива морфолошка форма на именките и именските видови зборови зависно од нивната синтаксичка функција. Оваа дефиниција одговара за турскиот јазик како синтетски јазик кој има морфолошки категоријални показатели за падежите, но не и за македонскиот јазик како аналитичен јазик во кој на преден план се синтаксичките категоријални показатели. Зузана Тополињска (2008, стр. 105) вовела нова дефиниција за падежите со која ги опфаќа синтетските и аналитичките јазици: „Под падеж подразбирам синтаксички однос меѓу именската синтагма и нејзе наредената синтаксичка конструкција, било да е тоа предикатски израз или друга именска синтагма“. Привлекува внимание семантичката интерпретација на категоријата падеж на Тополињска (2008, стр. 105–106): „Уверена сум дека падежниот

систем примарно се темели врз опозицијата меѓу персоналните и неперсоналните (секундарно: живи и неживи) референти на соодветните именски синтагми (т.е. учесници на настаните одразени во соодветните актуализирани пропозиции), и – дури во следниот чекор – врз локализацијата на тие настани. Значи, имаме работа со граматикализација на семантичките категории 'човек' и 'простор', токму во таков редослед.

2. Падежите кај именките во турскиот јазик и нивното предавање во македонскиот јазик

Грамматичката категорија падеж кај именките изразува разновидни релации и врски на зборовите во рамките на реченицата. Именката, што го содржи падежот, главно се поврзува со глагол што доаѓа по неа, а понекогаш и со именка и постпозиција.

Во турскиот јазик постојат следните осум падежи кај именките (*isim durumları*) што изразуваат разновидни релации на именките и именските синтагми со прирокот во реченицата: **номинатив** (*nominatif durumu, yalın durum*), **акузатив** (*akuzatif durumu, belirtme durumu*), **датив** (*datif durumu, yönelme durumu*), **локатив** (*lokatif durumu, bulunma durumu*), **аблатив** (*ablatif durumu, ayrılma durumu*), **генитив** (*genitif durumu, ilgi durumu*), **инструментал** (*enstrümantal durumu, vasıta durumu*) и **екватив** (*ekvatif durumu, görelilik durumu*).

Сите падежи во турскиот јазик, освен номинативот, имаат морфолошки показатели. Акузативот се изразува со наставката -I (-i, -ı, -u, -ü), дативот со -A (-a, -e), локативот со -DA (-da, -de), аблативот со -DAn (-dan, -den, -tan, -ten), генитивот со -In (-ın, -in, -un, -ün), инструменталот со -lA (-la, -le) и еквативот со -CA (-ca, -ce). Секој падеж во турскиот јазик има одредена синтаксичка функција. Номинативот има функција да биде подмет вршител на дејството; генитивот е падеж кој изразува поседување, припадност и потекло; акузативот е падеж на определен (директен) предмет во реченицата; дативот искажува просторна релација насочување, приближување и индиректен предмет; локативот означува местоположба; аблативот посочува просторна релација оддалечување и одделување, а инструменталот ги опфаќа инструментите, средствата со кои се врши дејството. Падежот екватив, што изразува сличност, пополека ја губи функцијата на падеж и преминува во зборообразувачка наставка со истото значење. Поради ова, во некои граматика на турскиот јазик падежот екватив не е застапен.

Морфолошки показатели на падежите кај именките во турскиот јазик		
номинатив ø	Boraarkadaş arıyor.	Боро бара другар.
генитив -In	Arkadaşın evi büyüktür.	Куќата на другарот е голема.
акузатив -İ	Ben arkadaşını gördüm.	Јас го видов другарот.
датив -A	O, arkadaşına gidiyor. O, arkadaşına kitap veriyor.	Тој оди кај другарот. Тој на другарот му дава книга.
локатив	O, arkadaşta çay içiyor.	Тој кај другарот пие чај.

-DA		
аблатив -DAn	O, arkadaştan geliyor.	Тој доаѓа откај другарот.
инструментал -lA	O, arkadaşla sinemaya gidiyor.	Тој со другарот оди во кино.
екватив -SA	O, arkadaşça davranıyor.	Тој се однесува другарски .
Морфолошки показатели на падежите кај именките во македонскиот јазик		
вокатив -y, -e, -o	Другару , кога пристигна? / Arkadaş, ne zaman geldin?	

Во македонскиот јазик кај именките само падежот **вокатив** како морфолошки показател ги има **вокативните наставки -y, -e за машки род** (*човеку, наставнику, учителе, професоре, директоре, пријателе, судија*) и **вокативните наставки -e, -o за женски род** (*мајко, ќерко, сестро, снао, учителке, наставничке, професорке*). Останатите падежи што немаат морфолошки показател, во македонскиот јазик имаат синтаксички показатели. Ова, како што истакна Зузана Тополињска во својата дефиниција за падежите, најубаво може да се илустрира преку именските синтагми во македонскиот јазик во кои ги затемнивме показателите на падежните односи:

Синтаксички показатели на падежните односи во македонскиот јазик		
	Синтагми со референцијално идентификуван референт во македонскиот јазик	Синтагми со референцијално идентификуван референт во турскиот јазик
номинатив	Добриот татко дојде. Добрата мајка дојде. Доброто дете дојде.	İyi baba geldi. İyi anne geldi. İyi çocuk geldi.
генитив	Книга на добриот татко најдов. Книга од добриот татко најдов. Книга на добрата мајка најдов. Книга од добрата мајка најдов. Книга на доброто дете најдов. Книга од доброто дете најдов.	İyi babanın kitabını buldum. İyi annenin kitabını buldum. İyi çocuğun kitabını buldum.
акузатив	Го побара добриот татко. Ја побара добрата мајка. Го побара доброто дете.	İyi babayı aradı. İyi anneyi aradı. İyi çocuğu aradı.
датив	На добриот татко му даде книга. На добрата мајка ѝ даде книга. На доброто дете му даде книга. Кај добриот татко појде. Кај добрата мајка појде. Кај доброто дете појде.	İyi babaya kitap verdi. İyi anneye kitap verdi. İyi çocuğa kitap verdi. İyi babaya gitti. İyi anneye gitti. İyi çocuğa gitti.
локатив	Кај добриот татко живееше. Кај добрата мајка живееше.	İyi babada yaşadı. İyi annede yaşadı.

	Кај доброто дете живееше.	İyi çocukta yaşadı.
аблатив	Од кај добриот татко дојде. Од кај добрата мајка дојде. Од кај доброто дете дојде.	İyi babadan geldi. İyi anneden geldi. İyi çocuktan geldi.
инструментал	Ученикот со добриот татко дојде. Ученикот со добрата мајка дојде. Ученикот со доброто дете дојде.	Öğrenci, iyi babayla geldi. Öğrenci, iyi anneye geldi. Öğrenci, iyi çocukla geldi.

Македонскиот јазик во историскиот развој ги загубил морфолошките показатели на падежите кај именките, но развил други показатели на падежните односи. Номинативниот однос наметнува согласување на подметот и прирокот, а во реченици од типот *подмет + прирок + предмет*, се јавува во членувана форма или содржи други показатели на определеност (Добриот татко купи книга./ İyi baba, kitap satın aldı.). Генитивниот однос што има функција да изрази поседување материјални предмети, припадност, потекло, роднински врски, односно релација дел-целина, се изразува примарно со *предлошката на-конструкција* (Книга **на** добриот татко најдов./ İyi babanın kitabını buldum.), а секундарно со *предлошката од-конструкција* (Книга **од** добриот татко најдов./ İyi babanın kitabını buldum.). Акузативниот однос се изразува со *заменска клитика* (**Го** побара добриот татко./ İyi babayı aradı.). Дативниот однос кога има функција на индиректен предмет се искажува со конструкцијата *предлог на + заменска клитика* (**На** добриот татко **му** даде книга./ İyi babaya kitap verdi.), а кога има функција да посочи просторна релација насочување, се јавуваат *предлозите*. Локативниот однос, кој ја искажува просторната релација местоположба, се изразува со *просторен предлог* од кои најчест е *кај* (**Кај** добриот татко живееше./ İyi babada yaşadı.). Аблативниот однос, кој искажува просторна релација оддалечување, одделување, се изразува со *просторен предлог* од кои најчест е *од* и *откај*. Инструменталниот падежен однос, кој има функција да искаже средства или лица со кои се врши дејството, се изразува со *предлогот со* (Тој **со** добриот татко дојде. Таа **со** автомобил дојде./ O, iyi babayla geldi. O, arabayla geldi.). Од ова може да се согледа дека во македонскиот јазик главни показатели на падежните односи се предлозите кои не се јавуваат само кај номинативниот и акузативниот однос. Кај акузативот и кај дативот како дополнителни показатели на падежот и на определеноста се јавуваат заменските клитики.

3. Падежите кај заменките во турскиот јазик и нивно предавање во македонскиот јазик

Во турскиот јазик постојат следните осум падежи кај заменките кои освен номинативот имаат морфолошки показатели: **номинатив** (*Ben okuyorum. / Јас читам.*), **акузатив** (*Onu çağırdık. / Него го повикавме.*), **датив** (*Sana çay hazırlıyorum. / Тебе ти правам чај.*), **локатив** (*Bende kahve içiyoruz. / Кај мене пиеме кафе.*), **аблатив** (*Onlardan çıktı. / Излезе откај нив.*), **генитив** (*Onun kalemi düştü. / Неговиот молив падна.*), **инструментал** (*Alen, köpeklerle geziyor. / Ален шета со кучето.*) и **екватив** (*Bence kitap çok iyi. / Според мене книгата е многу добра.*) Сите падежи кај заменките ги имаат истите функции и падежни наставки како кај именките.

Падежи кај заменките во турскиот јазик		
номинатив ø	ben, sen, o biz, siz, onlar	јас, ти, тој/ таа/ тоа ние, вие, тие
акузатив -İ	beni, seni, onu bizi, sizi, onları	мене ме, тебе те, него го/ неа ја нас нè, вас ве, нив ги
датив-А	bana, sana, ona bize, size, onlara	мене ми, тебе ти, нему му/нејзе ѝ нам ни, вам ви, ним им
локатив-DA	bende, sende, onda bizde, sizde, onlarda	кај мене, кај тебе, кај него/кај неа во мене, во тебе, во него/во неа кај нас, кај вас, кај нив во нас, во вас, во нив
аблатив -Dan	benden, senden, ondan bizden, sizden, onlardan	од мене, од тебе, од него/од неа од нас, од вас, од нив
генитив-In	benim senin onun bizim sizin onların	мојот, мојата, моето // моите твојот, твојата, твоето // твоите неговиот/ нејзиниот неговата/ нејзината неговото/ нејзиното // неговите/ нејзините нашиот/ нашата/ нашето// нашите вашиот/ вашата/ вашето // вашите нивниот/нивната/нивното// нивните
инструментал -IA	benimle, seninle, onunla bizimle, sizinle, onlarla	со мене, со тебе, со него/ со неа со нас, со вас, во нив
екватив-CA	bence, sence, onca bize, size, onlarca	според мене, според тебе според него/ според неа според нас, според вас, според нив
Падежи кај заменките во македонскиот јазик		
номинатив ø		јас, ти, тој/таа/тоа, ние, вие, тие ben, sen, o, biz, siz, onlar
акузатив – форма за директен (акузативен) предмет		мене ме, тебе те, него го/неа ја, нас нè, вас ве, нив ги ме, те, го/ ја, нè, ве, ги beni, seni, onu, bizi, sizi, onları
датив – форма за индиректен (дативен) предмет		мене ми, тебе ти, нему му/ нејзе ѝ, нам ни, вам ви, ним им ми, ти, му/ ѝ, ни, ви, им bana, sana, ona, bize, size, onlara

Во македонскиот јазик кај заменките, падежот **акузатив** и **датив** имаат граматички показатели, а останатите падежи имаат синтаксички показатели. Номинативниот однос наметнува согласување на подметот и прирокот (*Тој* чита. *Тие* читаат. /*O, okuyor.Onlar okuyorlar.*). Генитивниот однос кај заменките се изразува со *присвојните придавки* (*Неговата* книга се објави. / *Onun kitabı yayınlandı.*). Акузативниот однос се изразува со старите морфолошки *акузативни форми* (*Тебе те* видов. / *Senigördüm.*). Дативниот однос ги користи старите морфолошки *дативни форми* (*Мене ми* пишува. / *Bana yazıyor.*). Локативниот однос се изразува со *просторен*

предлог од кои најчести се *кај* и *во*. (*Кај нас учи. Во мене има страв. / Bizde okuyor. Bende korku var.*). Аблативниот однос се изразува со *просторен предлог* од кои најчести се *од* и *откај*. (*Од вас слушна. Откај вас дојде. / Sizden duydu. Sizden geldi.*). Инструменталниот падежен однос се изразува со *предлогот со* (*Јас со него шетам. / Ben onunla geziyorum.*). Од ова може да се согледа дека во македонскиот јазик, акузативниот и дативниот однос се реализира со старите морфолошки акузативни и дативни форми, генитивниот однос се искажува со присвојните придавки, а локативниот, аблативниот и инструменталниот однос се изразува со предлози.

Синтаксички показатели на падежните односи кај заменките во македонскиот јазик		
номинатив	Тој чита./ Таа чита./ Тоа чита. Тие читаат.	O , okuyor. Onlar okuyorlar.
генитив	Неговата книга се објави. Нејзината книга се објави.	Onun kitabı yayınlandı.
акузатив	Тебе те видов.	Seni gördüm.
датив	Мене ми пишува.	Bana yazıyor.
локатив	Кај нас учи. Во мене има страв.	Bizde okuyor. Bende korku var.
аблатив	Од вас слушна. Откај вас дојде.	Sizden duydu. Sizden geldi.
инструментал	Јас со него/неа шетам.	Ben onunla geziyorum.

4. Заклучок

Во турскиот јазик постојат следните осум падежи кај именките (isim durumları) што изразуваат разновидни релации на именките и именските синтагми со прирокот во реченицата: номинатив (nominatif durumu, yalın durum), акузатив (akuzatif durumu, belirtme durumu), датив (datif durumu, yönelme durumu), локатив (lokatif durumu, bulunma durumu), аблатив (ablatif durumu, ayrılma durumu), генитив (genitif durumu, ilgi durumu), инструментал (enstrümantal durumu, vasita durumu) и екватив (ekvatif durumu, görelilik durumu). Номинативниот падежен однос на именката од турскиот јазик во македонскиот јазик се предава со *членувана форма или други показатели на определеност* (*Öğrenci geldi. Yeni öğrenci geldi./ Ученикот дојде. Новиот ученик дојде.*), генитивниот падежен однос од турскиот јазик во македонскиот јазик се предава со *предлошката на-конструкција* и со *предлошката од-конструкција* (*Öğrencinin defteri düşmüş. / Тетратката на ученикот паднала.; İyi öğrencinin defterini buldum. / Тетратка од ученикот најдов.*), акузативниот падежен однос се изразува со *заменска клитика* (*Anneyi telefonla aradı. / Ја побара мајката по телефон.*), дативниот падежен однос кога има функција на индиректен предмет се предава со конструкцијата *предлог на + заменска клитика* (*Arkadaşa mektup yazdı. / На другарот му напиша писмо.*), а кога има функција да посочи просторна релација насочување, се искажува со *предлозите* (*Arkadaşına gidiyor. / Кај другарката оди.*), локативниот падежен однос се предава со *просторен предлог* (*Ninede dinleniyordu. / Кај бабата одмараше.*), аблативниот падежен однос се предава со *просторен предлог* (*Okuldan geldik. / Дојдовме од училиште.; Dededen geldik. / Дојдовме од кај дедо.*), а инструменталниот падежен однос се изразува со *предлогот со* (*O, otobüs ile işe gidiyor. / Таа со автобус оди на работа.*). Падежот екватив во турскиот јазик што

изразува сличност, пополека ја губи функцијата на падеж и преминува во зборообразувачка наставка со истото значење, а во македонскиот јазик главно се предава со *прилози* (О, *babaca davranıyog.* / Тој се однесува *татковски.*)

Во турскиот јазик постојат следните осум падежи кај заменките: номинатив, акузатив, датив, локатив, аблатив, генитив, инструментал и екватив. Акузативот на заменките од турскиот јазик се предава во македонскиот јазик со *акузативните форми на заменките* (*Seni davet ettim.* / Тебе те поканив.), дативниот однос од турскиот јазик се предава со *дативни форми на заменките* (*Sizi aradım.* / Вас ве побарав.), генитивниот однос од турскиот во македонскиот се предава со *присвојни придавки* (*Onların akrabaları geldi.* / Нивните роднини дојдоа.), локативниот (*Bizde film seyrediyoguz.* / Кај мене гледаме филм.), аблативниот (*Senden duydun.* / Од тебе слушна.) и инструменталниот однос (*Biz onlarla müzik dinliyoğuz.* / Ние со нив слушаме музика.) се изразува со *предлози*, а еквативот се изразува со зборот *според* (*Sizce öğrenci çok çalışkan.* / Според вас ученикот е многу работлив.).

Користена литература:

1. Banguoğlu, T. (1990). *Türkçenin Grameri*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
2. Čaušević, E. (1996). *Gramatika suvremenoga turskog jezika*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.
3. Eker, S. (2010). *Çağdaş Türk Dili*. Ankara: Grafiker Yayınları.
4. Ergin, M. (1998). *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Bayrak.
5. Gencan, N. T. (1992). *Dilbilgisi*. İstanbul: Kanaat Yayınları.
6. Korkmaz, Z. (2009). *Türkiye Türkçesi Grameri - Şekil Bilgisi*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
7. Leontik, M. (2014). *Temel Türkçe Dil Bilgisi*. Skopje.
8. Ахмед, О. (2008). *Вовед во морфологија на турскиот јазик*. Скопје: Филолошки факултет „Блаже Конески“.
9. Бојковска, С., Гуркова, М. Л., Пандев, Д., Цветковски Ж. (2008). *Општа граматика на македонскиот јазик*. Скопје: Просветно дело.
10. Јанушева, В. (2017). *Стандарден македонски јазик*. Битола: Универзитет „Св. Климент Охридски“ – Битола.
11. Кепески, К. (1985). *Граматика на македонскиот литературен јазик*. Скопје: Просветно дело.
12. Конески, Б. (1987). *Граматика на македонскиот литературен јазик*. Скопје: Култура.
13. Панзова, В. (1996). *Универзалната граматика и македонскиот јазик*. Скопје: Епоха.
14. Саздов, С. (2007). *Современ македонски јазик 1, 2, 3, 4*. Скопје: Табернакул.
15. Тополињска, З. (2008). *Полски – македонски: граматичка конфронтација*. 8. *Развиток на граматичките категории*. Скопје: Македонска академија на науките и уметностите.